

TURMALIN FRA CALIFORNIA

Av førstekonservator Inge Bryhni

Aftenposten 20/12-68

Noen barn lekte i indianerleiren ved Mesa Grande nær San Diego i aller sydligste California en dag i siste halvdel av forrige århundre. Med ett plukket en av ungene opp en lang, søyleformet stein med et avrundet, trekantet tverrsnitt. De tørket av steinen med et stykke skinn og fikk da se den var gjennomsiktig, og at den også hadde en vidunderlig blå farve. Indianerne visste ikke hva dette var for noe, men de ble begeistret over skjønnheten i materialet. De samlet flere stykker og fant snart blå, snart røde, grønne og vannklare varianter. Materialet var turmalini velformede klare krystaller: Rubelitt: rød, indigolitt: blå, akroitt: vannklar. California, tidligere så forlokkende område for edle metaller,

skulle fra nu av bli viden berømt også for sine edle stener.

Forekomsten ved Mesa Grande ble vitenskapelig registrert i 1898, etter at man ved en grundig geologisk undersøkelse av kystfjellene ved San Diego allerede hadde funnet frem til flere lovende funn av turmalin. Turmalinen var ofte av smykkeestenskvalitet og fantes sammen med andre vakre mineraler i grovkornede ganger av granitt (pegmatitt). Gangene var vanligvis 1-10 m brede, og de peneste krystallene satt gjerne i midten hvor de var vokst ut i hulrom i bergarten. De fleste turmalinkrystallene har form og størrelse som en blyant, men noen er blitt opp til over en meter lange og 20 cm tykke. Krystallene har ofte forskjellige farve

STENSLIPING

Stikk innom oss og se vårt
store utvalg til rimelige priser.

- Slipeutstyr
- Råsten
- Innfatninger
- Mineraler
- Stensmykker
- Presangartikler
- Cabochoner i norsk sten og mye mer

GEO-HOBBY AS

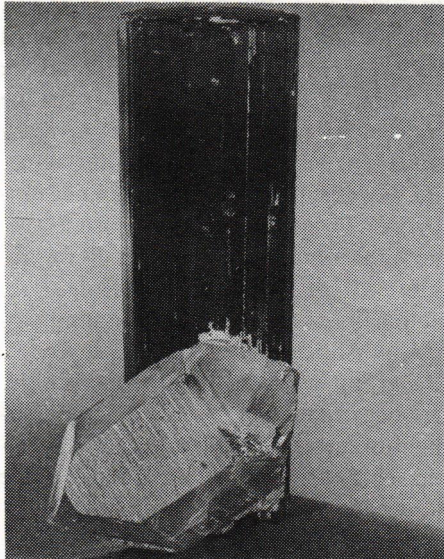
Trondheimsvn. 6, Oslo 5.

Tlf. (02) 37 67 88

Åpent: 10.00 – 16.00 (13.00)

Mandag stengt.

i hver ende, f.eks. grønn i den ene og rød i den andre. Noen ganger er farve-enderingen så skarp at det er mulig å ta ut stykker som kan slipes til smykke-stener som er forskjellig farvet på hver

TURMALIN

Foto og samling, Geologisk Museum, Oslo

side. Andre ganger kan trådaktige inneslutninger eller hulrom i turmalinen gi et merkelig skimmer som ved riktig sliping kan gi en «kattøye»-effekt. Med «kattøye» mener man her at man ser en lysende stripe som flytter

seg bortover overflaten eftersom man snur og vender på stenen. Mesa Grande-forekomsten har gitt vidunderlig vakre, vannklare, røde og grønne turmalin-kattøyer.

Mineralogisk-Geologisk Museum sikret seg flere prøver fra Mesa Grande allerede i 1914. Den som er avbildet her, består av en 11 cm høy sterkt stripet søyle av turmalin som er vokst sammen med kvarts. Begge mineralene er utviklet som særdeles velformede krystaller. Kvartskrystallen er formet som en kort seks-kantet prisme med lave «skråtak» flater i begge endene. Turmalinkrystallen er mørk grønn med klar rød topp.

Turmalin utgjør en stor gruppe av komplisert sammensatte borsilikater. De Californiske er alkaliturmaliner som er karakterisert ved å inneholde særlig mye av metallet litium. Røde krystaller eller grønn-brune korn med rød kjerne er funnet på Meløy i Nordnorge, men turmaliner av denne type synes dessverre bare å være en mineralogisk sjeldenhet i Norge. De sorte eller brune jern-magnesium-turmaliner (schørt) er derimot meget vanlig dels som mikroskopisk bestanddel i de aller fleste bergarter og dels som store, velformede krystaller i grovkornede granittiske ganger.